

Beretning afgivet af Udvalget for Forretningsordenen den 17. maj 2023

Beretning

om

Granskningsudvalgets behandling af visse aspekter af Tibetkommission II's beretning

1. Baggrund

På Udvalget for Forretningsordenens møde den 6. april 2022 fik Granskningsudvalget til opgave at se på behovet for en eventuel opfølgning på Tibetkommission II's overvejelser og anbefalinger. Granskningsudvalget fik endvidere til opgave at se på behovet for en yderligere undersøgelse af baggrunden for, at Tibetkommission I ikke blev gjort bekendt med alt relevant materiale i forbindelse med sin undersøgelse.

I forhold til Tibetkommission II's overvejelse om, hvorvidt der var grundlag for forslag til ændringer eller supplerende forslag til ændring af love, administrative bestemmelser eller administrativ praksis, fremgår følgende af beretningen, side 1137 f:

»Det er på denne baggrund kommissionens indtryk, at der i de undersøgte myndigheder er taget skridt til ændringer i de administrative procedurer med henblik på at sikre, at lignende situationer, som de her beskrevne, ikke opstår, og at sikre at materiale er tilgængeligt.

Tibetkommission II finder derfor ikke anledning til at pege på ændringer af administrative bestemmelser eller administrativ praksis.

Det bemærkes dog, at den nuværende slettepolitik for offentlige myndigheder forekommer uhensigtsmæssig for mulighederne for at foretage til bunds gående undersøgelser ved fremtidige kommissionsundersøgelser.

Tibetkommission I har ved indhentelsen af materiale til brug for undersøgelsen fulgt det almindeligt gældende princip, hvorefter enhver, jf. undersøgelseskommissionslovens § 9, har pligt til at udlevere materiale til en undersøgelseskommission, når kommissionen anmoder om det. Det er således undersøgelseskommissionslovens ordning, at kommissionen oplyser sagen ved hjælp af materiale, der udleveres til kommissionen af myndigheder, virksomheder og personer, som anmodes herom.

Tibetkommission II har på baggrund af de oplysninger om ikke afleveret materiale, der fulgte efter Tibetkommission I's beretning, valgt en fremgangsmåde ved indhentelsen af materiale, som er beskrevet ovenfor i kapitel 5. Denne fremgangsmåde har ført til, at myndighederne har afleveret materiale til Tibetkommission II, som det ville have været relevant at aflevere til Tibetkommission I. Det gælder eksempelvis departementschef i Udenrigsministeriet Claus Grubes mail af 12. juni 2012 og de såkaldte tirsdagsmødereferater i PET. Tibetkommission II finder det utilfredsstillende at sådanne centrale dokumenter ikke er tilgået Tibetkommission I.

Tibetkommission II anbefaler, at det overvejes at iværksætte tiltag til sikring af, at der fremover sker aflevering af *alt* relevant materiale.

Det har i kommissionen været drøftet, at det forekommer uhensigtsmæssigt, når det af undersøgelseskommissionslovens § 4, stk. 4, sammenholdt med betænkning nr. 1315/1996 og bemærkningerne i lovforslag nr. 3/1998 følger, at en undersøgelseskommission bør afholde sig fra at udtale sig vedrørende en embedsmand, der er fratrukket tjenesten, om der havde været grundlag for et disciplinært ansvar, herunder om der er begået fejl eller forsømmelser.«

2. Granskningsudvalget behandling af sagen

Granskningsudvalget og Underudvalget under Udvalget for Forretningsordenen har den 9. juni 2022 holdt møde med Tibetkommission II.

Granskningsudvalget har endvidere behandlet sagen i 5 møder.

Herefter har udvalget færdiggjort udkast til denne beretning med henblik på afgivelse til Udvalget for Forretningsordenen.

3. Granskningsudvalgets indstilling til Udvalget for Forretningsordenen

Et flertal i Granskningsudvalget (S, V og M) indstiller til Udvalget for Forretningsordenen, at der ikke er grundlag for at iværksætte en undersøgelse om materialeudleveringen til den oprindelige Tibetkommission.

4. Politiske bemærkninger

Flertallet lægger i den forbindelse vægt på, at det fremgår af side 1137 i Tibetkommission II's beretning, at det er kommissionens indtryk, at der i de undersøgte myndigheder er taget skridt til ændringer i de administrative procedurer med henblik på at sikre, at lignende situationer ikke opstår, og at sikre, at materialet er tilgængeligt, hvorfor kommissionen ikke fandt anledning til at pege på ændringer af administrative bestemmelser eller administrativ praksis.

Flertallet noterer sig i den forbindelse endvidere, som anført i Justitsministeriets besvarelse af 9. februar 2023 af REU alm. del – spørgsmål nr. 90, at den første beretning fra Tibetkommission I, der blev afgivet i december 2017, bl.a. har medført, at myndighederne er blevet langt mere opmærksomme på udlevering af e-mail til undersøgelses- og granskningskommissioner.

Flertallet konstaterer, at det endvidere fremgår af side 1137 i Tibetkommission II's beretning, at kommissionen bemærker, at den nuværende slettepolitik for offentlige myndigheder forekommer uhensigtsmæssig for mulighederne for at foretage tilbunds gående undersøgelser ved fremtidige kommissionsundersøgelser.

Flertallet noterer sig i den forbindelse, at forløbet vedrørende materialeudleveringen til den oprindelige Tibetkommission bl.a. har ført til, at Justitsministeriet i september 2021 offentliggjorde retningslinjer for statslige myndigheders opbevaring af slettede e-mail m.v. Formålet med retningslinjerne er bl.a. at ensrette de statslige myndigheders praksis for opbevaring af e-mail, så de er tilgængelige for en eventuel fremtidig undersøgelses- eller granskningskommission. Retningslinjerne indeholder også generelle anbefalinger til sikring af materiale, når der er truffet beslutning om, at der nedsættes en undersøgelses- eller granskningskommission.

Flertallet noterer sig i den forbindelse endvidere, at Justitsministeriet i lyset af Minkkommissionens tilgang til sms-beskeder har udarbejdet foreløbige retningslinjer for statslige myndigheders opbevaring af sms-beskeder.

Flertallet konstaterer endelig, at det fremgår af Tibetkommission II's beretning, side 1137 f., at det i kommissionen har været drøftet, at det forekommer uhensigtsmæssigt, når det af undersøgelseskommissionsloven følger, at en undersøgelseskommission bør afholde sig fra at udtale sig vedrørende en embedsmand, der er fratrukket tjenesten, om, hvorvidt der havde været grundlag for et disciplinært ansvar, herunder hvorvidt der er begået fejl eller forsømmelser.

Flertallet fremhæver i den forbindelse, at det er anført i Justitsministeriets besvarelse af 8. februar 2023 af REU alm. del – spørgsmål nr. 79, at regeringen ikke på nuværende tidspunkt har fastlagt sin holdning til spørgsmålet, men at det vil indgå i regeringens overvejelser om udmøntningen

af pkt. 7.1. i regeringsgrundlaget »Ansvar for Danmark« om principper for regeringsførelse, herunder at der skal følges op på aftalen om eftersyn af det politiske system og Folketingets kontrol med regeringen.

Et mindretal i udvalget (SF, EL og DF) finder ikke, at Tibetsagen er lukket. Mindretallet anerkender, at regeringen har flertal til at gøre det. Men mindretallet ønsker fortsat, at det bør undersøges, hvordan det kunne gå til, at en lang række dokumenter ikke blev udleveret til den første Tibetkommission – og blandt dem dokumenter, der kunne belyse sagen.

Mindretallet finder derfor, der bør nedsættes en tredje kommission, der belyser spørgsmålet om de manglende e-mail, og hvem der var ansvarlig for, at de ikke kom frem med det samme.

Mindretallet er foruroliget over, at Tibetskandalen på så mange niveauer i staten forblev en velbevaret hemmelighed i mange år.

Det er dokumenteret af Tibetkommission II, at der gennem mange år har eksisteret en kultur i Udenrigsministeriet, hvor man undlod at stå vagt om grundloven og danskernes ytrings- og forsamlingsfrihed til fordel for handelsinteresser og diplomatiske hensyn.

Det bør afstedkomme initiativer, som tilskynder til, at offentligt ansattes ytringsfrihed beskyttes bedre, at offentlighedsloven lempes, og at der indføres tunge straffe for ikke at udlevere alt materiale og ikke afgive fyldestgørende eller urigtige svar.

Det bemærkes i øvrigt, at Tibetkommission II ikke er tilfreds med, at den har været afskåret fra at foretage en retlig vurdering af, om tidligere topembedsmænd har haft en så kritisabel adfærd, at det ville være endt i en disciplinær sag, hvis de fortsat var i tjeneste.

På den baggrund er det skuffende, at regeringen ikke har afgjort med sig selv, om den vil følge op på den anden anbefaling af Tibetkommission II om at finde en løsning, så der kan gøres et retligt ansvar gældende for embedsmænd, selv om de er fratrukket eller gået på pension. Mindretallet finder det forkasteligt, at man kan finde en anden stilling eller lade sig pensionere og dermed slippe for et ansvar.

Mindretallet skal endvidere opfordre til, at det overvejes, hvordan »Kodex VII« kan tydeliggøres, så reglen om lydighed over for ministre rangerer lavere end sandheds- og lovlighedspligten, således at der ikke kan opstå den problematik, at embedsmænd forfølger politiske interesser i stedet for sandhedspligten og lovgivningen. Mindretallet opfordrer endvidere til, at der indføres en øget beskyttelse af de embedsmænd, der siger fra.

Endelig skal mindretallet beklage, at der alene indledes retssager mod to medlemmer i politiet, på trods af at der er en lange række af personer, som må have haft viden om, at den praksis, der udviklede sig, var ulovlig og grundlovsstridig.

Et andet mindretal i udvalget (DD) finder, at det bør undersøges, hvad der lå og ligger til grund for, at den første Tibetkommission ikke modtog alt relevant materiale, ligesom det er Danmarksdemokraternes opfattelse, at evalueringen

af resultaterne af Tibetkommission I og II bør afføde, at følgende igangsættes:

1) En undersøgelse af de daværende og nuværende regler og praksis af betydning for opbevaring af skriftligt materiale og indsamling og udlevering af skriftligt materiale til undersøgelses- og granskningskommissioner.

2) En samlet undersøgelse af årsagerne til, at Tibetkommission I ikke fik udleveret alt relevant materiale, herunder hvilken betydning regelgrundlaget, forvaltningspraksis, journaliserings-, søge- og slettepraksis og karakteren af digitale løsninger til opbevaring m.v. af dokumenter må antages at have haft.

3) En vurdering af, om den nuværende regulering og praksis, herunder de initiativer, der er iværksat siden Tibetkommission I, må anses som tilstrækkelige.

Danmarksdemokraterne finder det beklageligt, at SVM-regeringen fastholder, at man vil bruge sit snævre flertal til at undlade at gennemføre helt relevante og ellers bredt funderede tiltag, som kunne medvirke til at afslutte Tibetsagen på en ordentlig måde.

Et *tredje mindretal* i udvalget (RV) mener, at det bør undersøges, hvorfor en række væsentlige dokumenter ikke blev udleveret til den første Tibetkommission. En sådan undersøgelse bør som udgangspunkt foretages i en granskningskommission nedsat af Granskningsudvalget.

5. Udvalget for Forretningsordenens behandling af sagen og konklusioner

Udvalget har behandlet sagen i 1 møde.

Udvalget noterer sig de politiske bemærkninger, der er anført ovenfor, og konstaterer, at der ikke er flertal for at iværksætte en undersøgelse om materialeudleveringen til den oprindelige Tibetkommission.

P.u.v.

Søren Gade
Formand